

העותרת: האגודה לזכויות האזרח בישראל
ע"י ב"כ עו"ד אלוה בונייה ו/או ניצן אילני ו/או עודד פלר ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל

- נ ג ד -

- המשיבים:**
1. הכנסת
ע"י ב"כ מהלשכה המשפטית של הכנסת
 2. ראש הממשלה
 3. שר הביטחון
 4. מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית
 5. היועצת המשפטית לממשלה
 6. הפרקליט הצבאי הראשי
 7. שירות בתי הסוהר
ע"י ב"כ ממחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה

בקשה דחופה למתן צו ארעי

בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו ארעי, ולפיו עד לקבלת החלטה בבקשה לצו ביניים שהוגשה במסגרת העתירה, תושהה החלטתו של צו בדבר הוראות ביטחון (להלן: **הצו**), שהותקן מכוח חוק עונש מוות למחבלים, תשפ"ו-2026 (להלן: **החוק** או **חוק עונש מוות**).
העתק הצו מצ"ב ומסומן **נספח א'**.

נימוקי הבקשה

1. ביום 30.3.2026 התקבל חוק עונש מוות בקריאה שנייה ושלישית במליאת הכנסת. סמוך לאחר מכן הוגשה עתירה זו, במסגרתה התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי, המורה למשיבים ליתן טעם מדוע לא יבוטל החוק. כן התבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ביניים, ולפיו עד להכרעה בעתירה תושהה החלטתו של החוק.
2. בין היתר, ציינה העותרת בבקשתה לצו ביניים, כי ההסדר שעניינו החלטת הוראות חוק עונש מוות בדיון הצבאי, הקובע כי שר הביטחון יורה למפקד כוחות הצבא בגדה המערבית (להלן גם: **המפקד הצבאי**), לתקן את הצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), תש"ע-2009 (להלן: **הצו בדבר הוראות ביטחון**), מהווה חקיקה ישראלית שחלה במישרין על הגדה המערבית הכבושה, ומכאן שהכנסת לא הייתה מוסמכת לחוקקו מלכתחילה, ודינו בטלות.
3. ביום 31.3.2026 הורה כב' השופט כשר: "המשיבים יגישו תגובה מקדמית לעתירה ותשובה לבקשה למתן צו ביניים עד ליום 24.5.2026. בשלב זה, לא מצאתי להורות על מתן צו ארעי".

4. ביום 1.4.2026 פנה שר הביטחון, מר ישראל כ"ץ, לרמטכ"ל וביקש את תיקונו של הצו בדבר הוראות ביטחון בהתאם להוראות חוק עונש מוות: "בהתאם להוראות סעיף 3(א) לחוק, עלייך לתקן בתוך 30 יום מיום תחילתו של החוק, את סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון [...], כך שהוראותיו יהיו בהתאם למפורט בסעיף 3(א) לחוק".

העתק הפנייה מיום 1.4.2026 מצ"ב ומסומן **נספח ב'**.

5. בהמשך לכך, ביום 17.5.2026 חתם המפקד הצבאי, אלוף אבי בלוט, על הצו שעניינו החלת הוראות חוק עונש מוות בדין הצבאי (**נספח א'** לעיל). תחילתו ותוקפו של הצו מיום חתימתו (סעיף 2 לצו).

6. **על רקע תחולתו המידית של הצו, הפגיעות האימונות בזכויות האדם שייגרמו מהפעלתו, וכן משום העדר סמכותה של הכנסת לחוקק חוק בעל תחולה ישירה על הגדה המערבית ובתוך כך לכפות על המפקד הצבאי לתקן צו, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו ארעי כמבוקש.**

7. בקיצור נמרץ יוזכר, כי חוק עונש מוות קובע שני הסדרים להטלת עונש מוות מכוח החוק – האחד במשפט הפלילי הישראלי (להלן: **התיקון לחוק העונשין**) והשני בדין הצבאי (להלן: **התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון או סעיף 3 לחוק**). התיקון לחוק העונשין נכנס לתוקפו בו ביום. התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון, הקבוע בסעיף 3 לחוק, קובע כי שר הביטחון יורה למפקד הצבאי לתקן, בתוך 30 ימים מיום תחילתו, את הצו בדבר הוראות ביטחון בהתאם להוראות הסעיף. בהתאם לסעיף זה הוצא הצו שהקפאתו מבוקשת עתה.

8. בהקשר זה יש לציין, כי השאלה בדבר סמכותה של הכנסת לחוקק חוק מעין זה הובאה לפתחו של בית המשפט הנכבד בעניין בג"ץ 1308/17 **עיריית סלואד נ' הכנסת** (9.6.2020) (להלן: **עניין חוק ההסדרה**). משום שהורה על בטלות החוק, לא נדרש בית המשפט להכריע בשאלה זו, אך בפסק הדין (שניתן בדעת רוב של שמונה שופטים), ציינה הנשיאה חיות, כי "סוגיית סמכותה של הכנסת לחוקק חוקים אשר להם תחולה ישירה באזור, כמו גם שאלת כפיפותה של הכנסת בחקיקה מעין זו לכללי המשפט הבין-לאומי החלים בשטח הנתון בתפיסה לוחמתית, מעוררות קשיים לא מבוטלים ואינן נקיות מספקות" (עניין **חוק ההסדרה**, פסקה 32 לפסק דינה של הנשיאה חיות).

9. מדעת הרוב בעניין **חוק ההסדרה** עולה, כי חקיקת חוק שחל בתחולה ישירה על הגדה המערבית הוא חריג לעיקרון התחולה הטריטוריאלית ומהווה סטייה מהנורמה החקיקתית בגדה זה עשרות שנים. מהפסיקה עולה, כי קשיים אלו מעמיקים בנסיבות שבהן החוק לא נועד לייעל אכיפה ולייצר האחדה בדין בין מתנחלים, אזרחים ישראלים המתגוררים בגדה המערבית, לבין אזרחים ישראלים המתגוררים בישראל, וכאשר לחוק יש השלכות פוגעניות על הזכויות המהותיות של התושבים המוגנים (שם). נסיבות אלו מתקיימות ביתר שאת בחוק מושא עתירה זו – ובהתאם, בצו מושא בקשה זו – ובפרט לעניין הפגיעה בזכויות התושבים המוגנים.

10. כפי שמפורט בהרחבה בעתירה, התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון, שמכוחו הותקן הצו העומד בבסיס בקשה זו, מהווה גם הוא חקיקה ישראלית שחלה במישרין על הגדה המערבית הכבושה, הכופה על המפקד הצבאי לתקן צו ומייצרת פגיעה קיצונית בזכויות אדם – ומכאן שהכנסת לא הייתה מוסמכת לחוקקו מלכתחילה, ודינו בטלות. נפרט בקצרה:

11. צוויו של המפקד הצבאי הם הדרך המקובלת לחקיקה בשטח הכבוש, שכן בדרך זו הוא נדרש ויכול להפעיל עצמאות בשיקול הדעת ולחוקק בהתאם למגבלות שמטיל עליו המשפט הבין-לאומי. **הצו מושא**

בקשה זו הותקן מכוח סעיף 3 לחוק, שקבע מראש את תוכן הצו, תוך כבילת שיקול דעתו של המפקד הצבאי, הגבלת מרחב הפעולה שלו ובאופן המחייב אותו ליטול מעצמו סמכויות.

12. ועוד – התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון הטיל על המפקד הצבאי חובות עשה המנוגדות באופן חזיתי להוראות הדין הבין-לאומי שאליו הוא כפוף. כך למשל, בהתאם להוראות התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון, קובע הצו שהתקין המפקד הצבאי כי הוא עצמו אינו מוסמך עוד להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בבית משפט צבאי, להמיר את עונשו או לחון אותו. זאת, בניגוד להוראת סעיף 75 לאמנת ג'נבה הרביעית, ובניסיון לעקוף את סעיף 184(א) לצו בדבר הוראות ביטחון, המסמיך את המפקד הצבאי להקל בעונשו של אדם שהורשע בבית משפט צבאי או להעניק לו חנינה, כמתחייב מהוראות האמנה (סעיף 1(א)(5) לצו). כמו כן, הצו קובע, בהתאם להוראות התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון, כי גזר דין מוות חלוט בעבירה יבוצע תוך 90 יום, גם זאת בניגוד להוראת סעיף 75 לאמנת ג'נבה הרביעית, שאוסר על הוצאה להורג בטרם עברו שישה חודשים, לפחות, מיום שקיבלה המעצמה המגינה את ההודעה על פסק הדין הסופי המקיים את דין המוות או על הצו הדוחה את החנינה (סעיף 1(א)(6) לצו).

13. התיקון לצו בדבר הוראות ביטחון הטיל עוד על המפקד הצבאי לקבוע הוראות הסותרות את דיני זכויות האדם הבין-לאומיים, שגם אליהם הוא כפוף. בהתאם, נקבעה בצו הוראה הקובעת כי ניתן יהיה להטיל עונש מוות ברוב רגיל במקום פה אחד, והוראה הקובעת כי הסמכות לגזור עונש מוות לא תותנה בכך שהתביעה לא ביקשה לגזור עונש זה או תומכת בהטלתו (סעיפים 1(א)(3א-4) לצו).

14. כתוצאה מכך, הצו סותר את עיקרון העל שעניינו הגנה על התושבים המוגנים (סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית; תקנות 43 ו-46 לתקנות האג; בג"ץ 10356/02 הס נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נח(3) 443, 455 (2004)), וכן את החובה המוטלת על המעצמה הכובשת לשמר את המצב המשפטי בשטח הכבוש כפי שהוא, ככל האפשר (סעיף 64 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 43 לתקנות האג).

15. עוד פוגע הצו פגיעה אנושה ובלתי הפיכה בזכויות החוקתיות לחיים, לכבוד, להליך הוגן ולשוויון. הוא מפר את החובה לנהוג בתושבים המוגנים באופן מידתי, ומייחד את העונש הקיצוני והפרוצדורה החרیגה לפלסטינים בלבד, ועושה זאת על רקע תכליות נקמניות, תאוות מוות וגזעניות, הרחוקות מלהימצא בגדר האינטרסים שהמפקד הצבאי רשאי לשקול.

16. בנוסף, חקיקת חוק שחל בתחולה ישירה על הגדה המערבית – כפי שגם שבו ואמרו במפורש נציגי הצבא ומשרד המשפטים בדיוני הוועדה במסגרת הליך החקיקה, כמפורט בעתירה – יכולה לעלות כדי החלת ריבונות בשטח כבוש באופן לא חוקי, ובהתאם, כסיפוח אסור.

17. להלכה ולמעשה, הכנסת כלאה את המפקד הצבאי במצב קפקאי מבחינה משפטית: ככל שימלא את הוראות הדין הבין-לאומי, יפר את חוק עונש מוות. ככל שימלא את הוראות החוק – כפי שעשה בכך שהתקין צו זה – יפר את חובותיו לפי הדין הבין-לאומי; כל אחת מהדרכים הללו חושפת אותו לסנקציות בגין הפרת הדין – בישראל או בפורומים בין-לאומיים.

18. סיכויי העתירה גבוהים. כפי שמפורט בהרחבה בעתירה, עסקינן בחוק בלתי חוקתי, הפוגע בצורה אנושה בזכות לחיים, בכבוד האדם, בזכות להליך הוגן ובזכות לשוויון. החוק אינו הולם את ערכיה של מדינה דמוקרטית, ואין לו ולהסדרים הקבועים בו אח ורע במדינות דמוקרטיות. תכליתו המוצהרת – הרתעה – אינה מבוססת על תשתית עובדתית, ותכליתו האמיתית – נקמנית וברברית. אפילו היתה תכליתו ראויה, פגיעתו אינה מידתית: אין קשר רציונלי בין הענישה האיומה לבין הרתעה; בדין הפלילי

אמצעי ענישה שפגיעתם פחותה ; והנזק עולה על התועלת הספקולטיבית. למען הזהירות, ייטען כי אף לו הייתה הכנסת מוסמכת לחוקק בגדה המערבית, הרי שהתיקון לצו בדבר הוראות ביטחון והצו שהוצא בהתאם לו מייצרים הסדר בלתי חוקתי, בדומה לתיקון לחוק העונשין, ובהיבטים רבים אף פוגעני ממנו.

19. אף מאזן הנוחות מצווה מעצמו על מתן צו ארעי. ללא צו ארעי שישהה את החלתו של הצו עד לקבלת החלטה בבקשה לצו ביניים, פגיעתו של החוק עלולה להיות בלתי הפיכה. חלילה אם יומת ולו אדם אחד טרם הכרעה בעתירה. מערכת אכיפת החוק לא הוציאה להורג משך עשרות בשנים, ותוכל לגלות איפוק עוד תקופת מה. ממילא לא ייגרם כל נזק. תכליתו המוצהרת של החוק – הרתעה – לא הוכחה, אינה נתמכת במחקר ואך סותרת אותו.

אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו ארעי ולהקפיא את תחולת הצו עד לקבלת החלטה בבקשה לצו ביניים שהוגשה במסגרת העתירה.

19 במאי 2026

עודד פלר, עו"ד	ניצן אילני, עו"ד	אלזה בונייה, עו"ד
	ב"כ העותרת	